

Wyrok z dnia 30 stycznia 2003 r., V CKN 345/01

Artykuł 512 zdanie drugie k.c. nie dotyczy wierzytelności przyszłej.

Sędzia SN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Barbara Myszk

Sędzia SN Hubert Wrzeszcz

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Banku Ochrony Środowiska S.A., Oddziału w W. przeciwko Jadwidze M. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 30 stycznia 2003 r. kasacji pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 10 maja 2001 r.

zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił apelację powoda oraz zasądził od niego na rzecz pozwanej Jadwigi M. kwotę 8000 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, a także nakazał ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego we Wrocławiu) kwotę 2259,80 zł tytułem części opłaty kasacyjnej, od której pozwana była zwolniona.

Uzasadnienie

Bank Ochrony Środowiska S.A., Oddział w W. domagał się zasądzenia solidarnie od pozwanych Jadwigi M. oraz spółki z o.o. „G.L.” w W. kwoty 60 996,39 zł z należnościami ubocznymi z tytułu niespłaconej części wierzytelności leasingowej wykupionej przez powoda od pozwanej spółki. Do opłacania rat leasingowych była zobowiązana Jadwiga M. jako leasingobiorca, natomiast „G.L.” (leasingodawca) zagwarantował powodowi terminową i bezwarunkową zapłatę tych rat.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem zaocznym uwzględnił powództwo wobec pozwanej spółki „G.L.” i orzeczenie to uprawomocniło się, wyrokiem z dnia 3 listopada 2000 r. oddalił natomiast powództwo w stosunku do pozwanej Jadwigi M.

Z ustaleń sądowych wynikało, że pozwani zawarli w dniu 26 września 1997 r. umowę leasingu samochodu ciężarowego iveco oraz naczepy kampf, określając m.in. wysokość miesięcznych opłat oraz przewidując możliwość przelewu

wierzytelności leasingowej. Przelew ten stał się przedmiotem umowy zawartej między powodowym Bankiem a leasingodawcą w dniu 3 października 1997 r., o której Jadwiga M. została zawiadomiona. Pozwani rozwiązali umowę leasingu w dniu 15 czerwca 1999 r., dokonując całkowitego jej rozliczenia w relacji dwustronnej.

Sąd Okręgowy uznał rozwiązanie umowy za skuteczne, wobec czego przyjął, że wygaś z dniem 15 czerwca 1999 r. obowiązek pozwanej Jadwigi M. płacenia dalszych rat leasingowych na rzecz powoda. Odpowiedzialność wobec cesjonariusza ponosi natomiast cedent, który odpowiedzialność tą jednoznacznie przejął w umowie przelewu (art. 516 k.c.).

W następstwie apelacji powoda, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił zaskarżony wyrok i uwzględnił powództwo w stosunku do pozwanej Jadwigi M.

Sąd drugiej instancji podzielił pogląd Sądu Okręgowego w kwestii skutecznego rozwiązania umowy leasingu z dniem 15 czerwca 1999 r., ponieważ strony tej umowy mogły swobodnie ją kształtować. Sąd wyraził jednak pogląd, że rozwiązanie powyższej umowy jest bezskuteczne wobec powoda na podstawie art. 512 k.c., po zawiadomieniu bowiem dłużnika o przelewie nie są skuteczne wobec nabywcy wierzytelności czynności prawne dłużnika dokonane z dotychczasowym wierzycielem. W konsekwencji pozwana zachowała po dniu 15 czerwca 1999 r. status dłużnika w stosunku do powoda.

W kasacji pozwana wniosła o zmianę bądź uchylenie wyroku odwoławczego, zarzucając art. 512 zdanie drugie k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przy braku powołania przez stronę skarżącą drugiej podstawy kasacyjnej (art. 393¹ pkt 2 k.p.c.), wiążące są ustalenia faktyczne stanowiące podstawę zaskarżonego wyroku (art. 393¹¹ § 2 k.p.c.). Nie były one kwestionowane w postępowaniu sądowym, a wynika z nich m.in., że umowa leasingu została skutecznie rozwiązana w dniu 15 czerwca 1999 r., powód dochodzi natomiast opłat leasingowych po tej dacie, w związku z czym istotne znaczenie ma odpowiedź na pytanie, czy powyższa czynność prawna pozwanych była skuteczna również wobec cesjonariusza.

W wyniku przelewu wierzytelności (art. 509 k.c.) następuje zmiana osoby, względem której dłużnik jest zobowiązany. Regulacja ustawowa nastawiona jest na utrzymanie dotychczasowej sytuacji prawnej dłużnika (zob. art. 513 k.c.), z

zapewnieniem mu możliwości skutecznego spełnienia świadczenia do rąk właściwego adresata (art. 512 i 515 k.c.). Tym samym przepis art. 512 k.c. służy przede wszystkim ochronie dłużnika. Potrzeba takiej ochrony wynika z faktu, że dłużnik nie bierze udziału przy dokonywaniu przelewu, który dochodzi do skutku bez jego zgody.

W następstwie przelewu nie zmienia się zakres obowiązków obciążających dłużnika, nie mogą więc powiększyć się uprawnienia cesjonariusza ponad uprawnienia cedenta (*nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet*). Z drugiej strony, ustawa przeciwstawia się uszczuplaniu przelanej wierzytelności wskutek czynności dokonywanych między poprzednim wierzycielem a dłużnikiem wiedzącym o przelewie, powodując ich bezskuteczność wobec cesjonariusza (art. 512 zdanie drugie k.c.). Są to czynności mające wpływ na istnienie, treść oraz trwałość długu. Stanowisko Sądu Apelacyjnego, nawiązujące do treści art. 512 zdanie drugie k.c., jest więc trafne, jeżeli dotyczy przelewu wierzytelności istniejącej, wymagalnej, przedmiotem dochodzonego roszczenia jest natomiast wierzytelność przyszła, klasyfikowana jako wierzytelność, u podłoża której leży częściowo zrealizowany ustawowy stan faktyczny, przed ziszczeniem się brakującego elementu tego stanu (należność za przyszłe okresy z istniejącego stałego stosunku prawnego).

Przeważa pogląd – mimo braku w kodeksie cywilnym odpowiednika art. 295 k.z. – że dopuszczalny jest przelew wierzytelności przyszłej (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 września 1997 r., III CZP 45/97, OSNC 1998, nr 2, poz. 22), jednakże pełny skutek wywiera dopiero z chwilą powstania wierzytelności, zatem w dacie przelewu cedent przenosi na cesjonariusza jedynie ekspektatywę przyszłego prawa. Artykuł 512 zdanie drugie k.c. chroni więc taką przelaną wierzytelność, która istniała w chwili przelewu, nie dotyczy wierzytelności przyszłej.

W postępowaniu sądowym wiążąco ustalono, że umowa leasingu została skutecznie rozwiązana z dniem 15 czerwca 1999 r. i z tą datą ustały obowiązki kontrahentów wynikające z umowy wzajemnej (art. 488 § 1 k.c.). Nie powstała i nie stała się wymagalna wierzytelność obejmująca dalsze raty leasingowe, powód nie mógł więc nabyć wierzytelności nieistniejących, którymi cedent nie dysponował, nie mogło też oddziaływać na jego korzyść – z przyczyn poprzednio podanych – unormowanie określone w art. 512 zdanie drugie k.c.

Należało w konsekwencji zmienić zaskarżony wyrok w części uwzględniającej powództwo i oddalić apelację powoda (art. 393¹⁵ k.p.c.).